

Çox qısa ömür yaşamış görkəmli Azərbaycan rəssamı, Əməkdar incəsənət xadimi Vəcihə Səmədova özünəməxsus dəst-xəti, yaradıcılıq üslubu ilə fərqlənən sənətkarlarımızdandır. Onun sənət bioqrafiyası yalnız incəsənətdə qadının keçdiyi yol kimi dəyərləndirilməməlidir. Bu, əsl rəssamın fasiləsiz axtarışlar, maraqlı tapıntılar, gərgin zəhmət sayəsində qazanılan nailiyyətlərlə dolu bir sənət yoludur. Bu il rəssamın anadan olmasının 100 ili tamam olur.

Sənət seçimi

Vəcihə Səmədova 1924-cü ildə Bakıda anadan olmuşdur. Qars azərbaycanlılarından olan atası Əli kişi qənnadı sahəsində çalışan sınavi işçi idi. Onu

rəssamın potensialının böyüklüyü özünü göstərirdi. Məhz bu səbəblərdən də ona Moskvada daha üç il qalmaq, təhsilini aspiranturada davam etdirmək təklif olunur. Aspiranturayı bitirəndə isə Vəcihə xanıma başqa bir təklif edirlər.

Uzunömürlü əsərlərin müəllifi

İçərişəhərdə "Kəblə Əli" kimi tanıyırdılar. Vəcihə Səmədovanın sənət seçimini müəyyənləşdirən güclü amil doğulub boya-başa çatdığı İçərişəhər idi. Qədim məkanın tarixiliyi, burada yaşanan milli ab-hava, nəsildən-nəslə keçən yüksək mənəvi dəyərlər, adət-ənənələr bu həssas təbiətli qızın həm xarakterinin, həm də bədii zövqünün formalaşmasında böyük rol oynayırdı.

1939-cu ildə orta məktəbin yeddinci sinfini bitirən 15 yaşlı yeniyetmə qız Əziz Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumuna daxil olur. Burada rəssam Lətif Feyzullayevdən dərs alır və maraqlıdır ki, gələcəkdə onlar talelərini birləşdirir, ailə həyatı qururlar.

1944-cü ildə Vəcihə Səmədova Rəssamlıq fakültəsində təhsilini müvəffəqiyyətlə başa çatdırır. Bundan sonra o, V.İ.Surikov adına Moskva Dövlət Rəssamlıq İnstitutuna qəbul olunur. 1951-ci ildə Vəcihə "Azərbaycan bəstəkarları" adlı diplom işini tamamlayır. Müəllimləri bu əsərin müəllimləri kompozisiya quruluşuna və dərin bədii-fəlsəfi cizgilərə malik olduğunu qeyd edirlər.

Bu əsər müjdəçi rolunu oynayaraq sənətə istedadlı və ciddi rəssamın gəldiyindən soraq verirdi. Əsərdə gənc

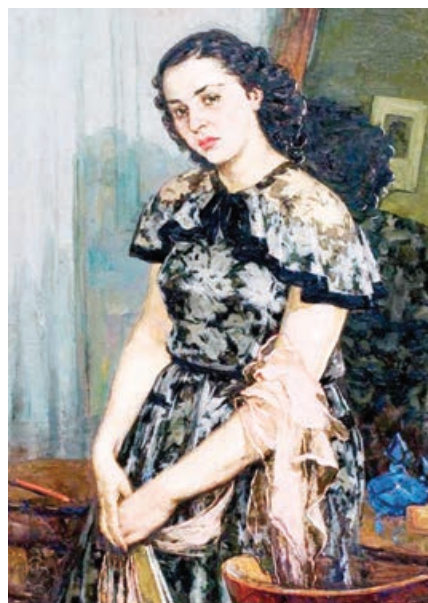
Onun institutda saxlanması və burada işləyərək tələbələrə dərs deməsini istəyirlər. Lakin Vəcihənin vətənə bağlılığı, yurd sevgisi böyük idi. O, həmin təklifi qəbul etməyərək Bakıya qayıdır.

Təəssürat rəssamı

Vəcihə Səmədova fırçasını rəssamlığın bir çox janrında sınımış və istəyinə nail olmuşdur. Rəssamın yaradıcılığında Azərbaycan qadınlarına həsr etdiyi portretlər xüsusi yer tutur. Bu silsiləyə müəllifin "Avtoportret"ləri başçılıq edir. Müxtəlif sahələrdə çalışan, ayrı-ayrı peşə sahibi olan xanımların portretlərini yaratmasını göstərmək üçün əsərlərin adlarını çəkmək kifayətdir. Belə ki, Vəcihə Səmədova aktrisa Leyla Bədirbəylinin, məşhur pambıqçılar Şamama Həsənova və Sürəyya Kərimovanın, geoloq Minurə Məmmədbəylinin, memar Solmaz Səmədovanın portretlərini yaratmışdır.

Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, Leyla Bədirbəylinin portreti və bir neçə digər əsər 1954-cü ildə Bakıda təşkil olunmuş sərgidə nümayiş etdirilir və cavan rəssama böyük uğur gətirir.

Sənətşünas mütəxəssislər V.Səmədovanın təəssürat rəssamı olduğunu xüsusi vurğulayırlar. Təbii ki, onun ya-

radıcılıq aləminə nəzər yetirdikdə bunu aydın şəkildə duymaq olur. Onun mövzuya yanaşmasında daha çox ani məqamlara üstünlük verməsi, nəqlədiyi yox, əhvalyaratıcı süjetləri təsvir etməsi, obrazların sadə biçimdə və səmimi hərəkətlərdə göstərilməsi, təbiət mənzərələrinin təsvirində daha çox ovqatyaratıcı görüntülərə üstünlük verməsi, kompozisiya quruluşunda ani, keçici məqamları qələmə alması, kolorit həllində təmiz günəş işığını, sanki yağışdan sonra yaranmış təmiz hava təravətini kətdə təsvir etməsi rəssamın yaradıcılığını səciyyələndirən xüsusiyyətlərdir.

Vəcihə Səmədova şəhərdə böyüdü, Azərbaycanın bölgələrini gəzib-dolaşmış, təbiət gözəllikləri, qurub-yaradan insanlarla çox təmasda olmuşdur. Əslində, bu səfərlər yaradıcılıq eza miyyətləri idi. Təsədüfi deyil ki, gördükləri, seyr və müşahidə etdikləri sonralar onun əsərlərində öz əksini tapmışdı. Məsələn, xalqın adət-ənənəsindən qaynaqlanan "Toy günü", "Nişan apararlar" əsərlərini xüsusi qeyd etmək olar.

Onun əsərlərində nələr vəsf olunmayıb?

Ümumiyyətlə, rəssam ətrafda gördüyü nə varsa hamısına diqqət yetirmiş, heç nəyə laqeyd qalmamışdır. Ona gö-

rə də tablolarla ən müxtəlif mövzular öz əksini tapmışdır. Bu əsərlərdə nələr vəsf olunmayıb?! Təbiət mənzərələri, insan əlinin yaratdığı xarüqələr, adi adamların işi, məişəti, asudə vaxtı, sevinci, şənliyi...

Rəssamın ailəsi ilə birlikdə Azərbaycanın müxtəlif guşələrini gəzməsi onun təbiətə vurğunluğunu bir daha təsdiqləyir. Sözügedən səfərlərin və təbiətsevərliyin əks-sədası kimi neçə-neçə əsər yaranmışdır. Bunlardan "Kür sahilində", "Göy göl", "Kəpəz", "Qoşqar yaylağında", "Zığ", "Çadırlar" və başqalarını göstərmək olar. Rəssamın bütün mənzərə əsərləri lirik-estetik bədii xüsusiyyətləri ilə seçilir. Ümumiyyətlə, V.Səmədova mənzərəni çox sevirdi.

Rəssamın istedadı özünü "Göy göl" əsərində də qabarıq göstərir. Tablo güclü emosional təsirə malikdir və bu səbəbdən də tamaşaçını hər zaman cəlb edir.

İşıqın, rəngin, ziyanın bolluğu bütün əsərlərində vardı

1961-ci ildə Vəcihə Səmədova Bolqarıstana ezamiyyətə gedir. Bu səfər rəssamın əsərlərindəki ifadəlilik ünsürlərinin, onların musiqili rəng, dekorativ-plastik ritm yaradan strukturlarının daha da gücləndirilməsi yönündə apardığı axtarışların davamı idi. Burada Vəcihə Səmədova 50-dən çox tablo yaratdı. Onlardan "Soropolun dənizdən görünüşü", "Bulqasın sahilini", "Nesebr", "Türk qızı", "Sofiyada bazar", "Qara dəniz", "Tarnovo. Qaya üzərində evlər" və digərlərini göstərmək olar.

1962-ci ildə Azərbaycanın Mədəniyyət Nazirliyinin Rəssamlıq Salonunda təşkil olunmuş sərgidə Vəcihə Səmədovanın 52 tablosu nümayiş etdirildi ki, bu da bir növ rəssamın yaradıcılıq hesabı idi. Daha sonra onun bu silsilədən olan əsərləri Moskva şəhərində "Xarici ölkələr Azərbaycan rəssamlarının yaradıcılığında" adlanan sərgidə də göstərildi.

1960-cı illərin əvvəlində V.Səmədova artıq formalaşmış, püxtələşmiş, öz üslubu, dəst-xətilə fərqlənən bir sənətkar idi. O, yaradıcılığını müvəffəqiyyətlə davam etdirərək yeni tematik tablolar, mənzərələr, portretlər çəkirdi.

Lakin bir neçə il sonra onu amansız xəstəlik yaxalayır. Ömrünün sonunda çəkdiyi rəsmlərinə istər-istəməz rəssamın öz əhvali-ruhiyyəsi də hopur. Beləliklə, müəllifin düşüncələri, keçirdiyi hiss və duyğular tablolarla əksini tapır. Bu, ən çox "Xəbər gözləyərkən" əsərində görünür. Deyilənlərə görə, bu, rəssamın son əsərləri sırasında ən böyüyüdür.

Vəcihə Səmədova 1965-ci il oktyabrın 18-də dünyasını dəyişir.

Onu xoşbəxt qadın adlandırmaq olar. O, gözəl ailədə böyümüşdü. Sonra özü də gözəl ailə qurmuşdu. Qeyd etdiyimiz kimi, həyat yoldaşı həmkarı idi. Aralarındakı sevgini və xoş münasibətləri eyni peşə sahibi olduqlarından yaranmış ümumi baxışlar tamamlayırdı.

Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının Bakıdakı bədii sərgi salonu 1965-ci ildən Vəcihə Səmədovanın adını daşıyır.

*İradə ƏLİYƏVA,
"Azərbaycan"*